

آثار باستانی و ارزش های تاریخی

آرش کمانگیر - اسطوره شناسی

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۵ فروردین ۱۳۹۵ ۲۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

آرش کمانگیر نام یکی از اسطوره‌های کهن ایرانی و همچنین نام شخصیت اصلی این اسطوره‌است. اسطوره آرش کمانگیر از داستان‌هایی است که در اوستا آمده و در شاهنامه از آرش در سه جا با افتخار نام برده شده ابوریحان بیرونی، در کتاب خود به نام «آثارالباقیه» به هنگام توصیف «جشن تیرگان»، داستان آرش را بازگو می‌کند و ریشه این جشن را از روز حماسه آفرینی آرش می‌داند. در اوستا آرش را اِرخشه خوانده‌اند و معنایش را نیز کسانی معنایی کرده‌اند: از آن دسته «تابان و درخشنده»، «دارنده ساعد نیرومند» و «خداوند تیر شتابان»

پارسیان دژ / آثار باستانی و ارزش های تاریخی

آرشی گمانگیر نام یکی از اسطوره های کهن ایرانی و همچنین نام شخصیت اصلی این اسطوره است.

اسطوره آرش گمانگیر از داستان هایی است که در اوستا آمده و در شاهنامه از آرش در سه جا با افتخار نام برده شده ابوریحان بیرونی، در کتاب خود به نام «آثارالباقیه» به هنگام توصیف «جشن تیرگان»، داستان آرش را بازگو می کند و ریشه این جشن را از روز حماسه آفرینی آرش می داند.

در اوستا آرش را اِرِخشه خوانده اند و معنایش را نیز کسانی معنایی کرده اند: از آن دسته «تابان و درخشنده»، «دارنده ساعد نیرومند» و «خداوند تیر شتابان».

داستان آرش گمانگیر

در زمان پادشاهی منوچهر پیشدادی، در جنگی با توران، افراسیاب سپاهیان ایران را در مازندران محاصره می کند. سرانجام منوچهر پیشنهاد صلح می دهد و تورانیان پیشنهاد آشتی را می پذیرند و قرار بر این می گذارند که کمانداری ایرانی برفراز البرزکوه تیری بیاندازد که تیر به هر کجا نشست آنجا مرز ایران و توران باشد. آرش از پهلوانان ایران داوطلب این کار می شود. به فراز دماوند می رود و تیر را پرتاب می کند. تیر از صبح تا غروب حرکت کرده و در کنار رود جیحون یا آمودریا بر درخت گردویی فرود می آید. و آنجا مرز ایران و توران می شود. پس از این تیراندازی آرش از خستگی می میرد. آرش هستی اش را بر پای تیر می ریزد؛ پیکرش پاره پاره شده و در خاک ایران پخش می شود و جانش در تیر دمیده می شود. مطابق با برخی روایت ها اسفندارمذ تیر و کمانی را به آرش داده بود و گفته بود که این تیر خیلی دور می رود ولی هر کسی که از آن استفاده کند، خواهد مرد. با این وجود آرش برای فداکاری حاضر شد که از آن تیر و کمان استفاده کند.

اشارات اجمالی فردوسی به آرش

چو "آرش" که بردی به فرسنگ تیر چو پیروزگر "قارن" شیر گیر
از آن زخم آن پهلوی آتشی
که سامیش گرز است و ، تیر، آرشی
دو فرزند او هم گرفتار شد

ازاو تخمۀ آرشی خوار شد.
جوان بی‌هنر سخت ناخوش بود
اگر چند فرزند آرش بود.
من از تخمۀ نامور آرشم
چو جنگ آورم آتش سرکشم.

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «آرش کمانگیر - اسطوره شناسی»، پارسیان دژ، ۱۳۹۵.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وب‌سایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1808/pdf/آرش-کمانگیر-اسطوره-شناسی.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵